

**ACTUALISATIE
ECOLOGISCHE QUICKSCAN
PASGELD EN DE SCHOFFEL
TE RIJSWIJK**

ACTUALISATIE ECOLOGISCHE QUICKSCAN PASGELD EN DE SCHOFFEL TE RIJSWIJK

Colofon

Opdrachtgever: Programmabureau RijswijkBuiten
Postbus 5305
2280 HH Rijswijk

Adviesbureau: VanderHelm Milieubeheer B.V.
Nobelsingel 2
2652 XA Berkel en Rodenrijs
010 -249 24 60
info@vdhelm.nl www.vdhelm.nl

Projectfoto's: Dhr. J. van Bussel

Wijze van citeren: VanderHelm Milieubeheer B.V. (2020). *Kenmerk:* RYRY20201272. Actualisatie ecologische quickscan Pasgeld en de Schoffel te Rijswijk, d.d. 11 december 2020

© VanderHelm Milieubeheer B.V.

Projectcode: RYRY20201272

Verantwoording	Status / versie	Definitief, versie 1
	Datum	11 december 2020
Auteur	Dhr. J. van Bussel	
Kwaliteitscontrole	Mevr. ing. T. Deugd	
Vrijgave	Mevr. ing. K.E. Orie-Vreugdenhil	

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING.....	4
1.1 AANLEIDING	4
1.2 DOELSTELLING	4
2 PROJECTGEBIED EN OMGEVING	5
2.1 HUIDIGE SITUATIE.....	5
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE EN WERKZAAMHEDEN	6
3 TOETSING WERKZAAMHEDEN AAN WET NATUURBESCHERMING	7
3.1 BESCHERMDE SOORTEN	7
3.2 BESCHERMDE GEBIEDEN	14
3.3 BESCHERMDE HOUTOPSTANDEN	16
4 CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN	17
4.1 VERVOLGSTAP 1 : UITVOEREN VAN VERVOLGONDERZOEK	17
4.2 VERVOLGSTAP 2: AANVRAGEN ONTHEFFING WET NATUURBESCHERMING EN MITIGERENDE MAATREGELEN	18
4.3 VERVOLGSTAP 3: VOORKOMEN OVERTREDING OP DE WET NATUURBESCHERMING TIJDENS DE WERKZAAMHEDEN	18
4.4 AANBEVELINGEN	19
REFERENTIELIJST	20

BIJLAGEN

1. KWALITEITSBORGING EN VERANTWOORDING
2. REGIONALE SITUATIEKAART
3. FOTO'S TER PLAATSE

1 INLEIDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. te Berkel en Rodenrijs heeft van Programmabureau RijswijkBuiten opdracht gekregen om een actualiserende ecologische quickscan uit te voeren ter plaatse van gebied Pasgeld en volkstuinencomplex de Schoffel te Rijswijk.

1.1 AANLEIDING

De voorgenomen werkzaamheden die nog niet zijn afgerond in het projectgebied en eerder uitgevoerde ecologische quickscan (bron: VanderHelm Milieubeheer B.V.: kenmerk: 20170361, d.d. 07-12-2017) die is verlopen, vormen de aanleiding tot het uitvoeren van deze actualiserende ecologische quickscan. Na de eerder uitgevoerde ecologische quickscan zijn tevens al diverse soortgerichte onderzoeken uitgevoerd (bron: kenmerk: 20170361, d.d. 07-12-2017). Ook deze soortgerichte onderzoeken zijn reeds verlopen. Voor de afronding van de werkzaamheden dienen de gegevens qua ecologie te worden geactualiseerd.

In een deel van onderhavig projectgebied vinden momenteel werkzaamheden plaats (bouwrijp maken). In dit gebied wordt bekeken of de gegevens uit de eerder uitgevoerde ecologische quickscan nog actueel zijn (dit gebied maakte geen onderdeel uit van het onderzoeksgebied van de uitgevoerde soortgerichte onderzoeken).

De nog uit te voeren werkzaamheden bestaan uit het slopen van een deel van het volkstuinencomplex, het bouwrijp maken van de locatie (alsmede aansluitende percelen op het volkstuinen complex) waarna een woonwijk gerealiseerd zal worden. Inzichtelijk dient te worden gemaakt of door de werkzaamheden een negatief effect kan ontstaan op beschermde flora en fauna, beschermde natuurgebieden en houtopstanden. Indien hier sprake van is dient te worden bepaald of deze negatieve effecten kunnen worden voorkomen en of er sprake is van een ontheffings- of meldingsplicht in het kader van de Wet natuurbescherming.

1.2 DOELSTELLING

Het doel van de actualiserende ecologische quickscan is te bepalen of rekening dient te worden gehouden met de Wet natuurbescherming. Dit doel wordt opgesplitst in de volgende subdoelen.

- Het verkrijgen van inzicht in de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde flora- en fauna in of nabij het projectgebied en het verkrijgen van inzicht in de (mogelijke) effecten van de werkzaamheden op de eventueel aanwezige beschermde soorten.
- Het verkrijgen van inzicht in de aanwezigheid van beschermde natuurgebieden in of nabij het projectgebied en het al dan niet uitsluiten van effecten van de werkzaamheden op eventueel aanwezige beschermde natuurgebieden.
- Het verkrijgen van inzicht in de aanwezigheid van beschermde houtopstanden.

2 PROJECTGEBIED EN OMGEVING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied is gelegen ten oosten van de NS-spoorlijn tussen Rijswijk en Delft en ten westen van de Lange Kleiweg te Rijswijk. In dit gebied is volkstuintencomplex de Schoffel gelegen. Een deel van de aanwezige perceeltjes in het volkstuintencomplex is reeds verlaten. De tuinhuisjes die hier aanwezig waren zijn in zijn volledigheid verwijderd. In een ander deel van het volkstuintencomplex zijn nog tuinhuisjes aanwezig. Langs de parkeerplaats staat een kantinegebouw en bij de ingang van de tuintjes staat een toiletgebouw. Ter plaatse van het grootste deel van het gebied vinden momenteel werkzaamheden plaats, voornamelijk bouwrijp maken voor woningbouw (rode gebied in afbeelding 1, maar buiten het gele gebied). Daarnaast zijn bomen en struiken aanwezig in het volkstuintencomplex en enkele bomen langs het spoortraject. Door het hele projectgebied lopen diverse watergangen. De afbakening van het projectgebied is weergegeven in afbeelding 1. De omgeving van het projectgebied bestaat uit de nieuwe woonwijken (en deels braakliggende terreinen) Sion en 't Haantje van RijswijkBuiten, het Wilhelminapark, spoorlijn Delft/Rijswijk, de A4, bebouwde kom van Delft en Rijswijk en het Rijn-Schiekanaal. Een strook langs het spoor Rijswijk/Delft behoort niet tot het projectgebied en behoort bij de Spoorwegen. De breedte van deze strook wisselt van enkele meters breed tot circa 30 meter breed. Wel wordt een tunnel onder het spoor door gemaakt ten tijde van schrijven van onderhavige rapportage, deze werkzaamheden worden uitgevoerd en voorbereidt door ProRail en vallen daarmee buiten de scope. De begrenzing van het projectgebied wordt weergegeven in Afbeelding 1. Voor de regionale ligging van het projectgebied wordt verwezen naar bijlage 2. Een fotografische weergave van het projectgebied is opgenomen in bijlage 3.

Tabel 1: Gegevens projectgebied

Projectgebied:	Pasgeld
Straat:	Lange Kleiweg
Plaats:	Rijswijk
Gemeente:	Rijswijk
Provincie:	Zuid-Holland

Afbeelding 1: Begrenzing projectgebied met een rode lijn (Pasgeld), in geel het gebied van volkstuintencomplex de Schoffel en in blauw het werkelijke werkgebied (bron: Google Maps). Het gele gebied bestaat voor het grootste deel uit het volkstuintencomplex, de bijbehorende parkeerplaats en een braakliggend deel rondom het volkstuintencomplex. Het overige deel (rood) is braakliggend terrein waar ten tijde van schrijven van onderhavige actualiserende quickscan reeds werkzaamheden plaatsvinden.

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE EN WERKZAAMHEDEN

De werkzaamheden bestaan uit het slopen van een deel van het volkstuinencomplex (blauwe gebied in afbeelding 1). Hiervoor worden ook bomen gekapt ter plaatse van het volkstuinencomplex en enkele alleenstaande bomen in het overige deel van Pasgeld (rode gebied in afbeelding 1). Deze bomen bevinden zich in de strook langs het spoor. Hierna zal de locatie bouwrijp worden gemaakt. Het overige deel van het volkstuinencomplex blijft behouden. Het bouwrijp maken vindt tijdens schrijven van onderhavige actualiserende ecologische quickscan reeds plaats in andere delen van het rode gebied en buiten het gele gebied (afbeelding 1). Na het bouwrijp maken wordt gestart met de realisatie van een woonwijk in heel Pasgeld die onder RijswijkBuiten behoort. Het deel van het volkstuinencomplex binnen het gele gebied maar buiten het blauwe gebied in afbeelding 1 blijft bestaan.

De planning van de werkzaamheden ter plaatse van het volkstuinencomplex zijn tijdens schrijven van onderhavige ecologische quickscan niet bekend. De werkzaamheden in het overige deel van het rode gebied (afbeelding 1) vinden plaats tijdens schrijven van onderhavige rapportage.

3 TOETSING WERKZAAMHEDEN AAN WET NATUURBESCHERMING

In Nederland wordt de bescherming van natuur geregeld met behulp van de Wet natuurbescherming. De Wet natuurbescherming omvat de bescherming van soorten (van nature in het wild voorkomende, inheemse, planten en dieren), de bescherming van gebieden (zoals bijvoorbeeld Natura 2000-gebied en belangrijke weidevogelgebieden) en de bescherming van houtopstanden. De volledige wettekst is te vinden op <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2020-01-01>.

In onderhavig hoofdstuk worden de werkzaamheden getoetst aan de Wet natuurbescherming, per type bescherming.

3.1 BESCHERMDE SOORTEN

De bescherming van soorten is onderverdeeld in drie categorieën: vogels, Europees beschermde soorten (Habitatrichtlijn bijlage IV, onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I) en nationaal beschermde soorten. Provincie Zuid-Holland heeft een aantal nationaal beschermde grondgebonden zoogdieren en amfibieën vrijgesteld van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10, voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Om te bepalen welke beschermde soorten mogelijk aanwezig zijn in het projectgebied is in eerste instantie een bureaustudie uitgevoerd. Hierbij zijn verscheidene verspreidingsatlassen, verspreidingskaarten, de NDFF en jaarverslagen geraadpleegd. De informatie uit deze atlassen is niet altijd actueel en veelal op uurhok weergegeven (5 x 5 km). Hierdoor kunnen deze gegevens voor onderhavig projectgebied enkel als richtlijn worden toegepast en tijdens het veldbezoek worden getoetst. In de NDFF is binnen een straal van 3 kilometer gekeken naar de aanwezigheid van beschermde soorten. Deze afstand is in een dergelijk half open gebied overbrugbaar voor een groot aantal beschermde soorten. Voor enkele soorten die grotere afstanden overbruggen en/of slecht zijn te inventariseren is een ruimere afstand geraadpleegd.

Daarnaast is gebruik gemaakt van eerder uitgevoerd onderzoek (VanderHelm Milieubeheer B.V., *ecologische quickscan Pasgeld Rijswijk* kenmerk: 20170361, d.d. 07-12-2017 en *ecologisch soortgericht onderzoek Pasgeld Rijswijk*, kenmerk: 20170361, d.d. 07-12-2017). Bij het selecteren van soorten die mogelijk voorkomen in het projectgebied is tevens rekening gehouden met het aanwezige biotoop (gebouw, boom, water, ect.) op basis van google maps.

Op 9 november 2020 is door deskundig (zie bijlage 1 voor definitie) ecooloog: J. van Bussel een veldbezoek overdag uitgevoerd, waarbij de projectlocatie nauwkeurig, en de omgeving van het projectgebied globaal, is onderzocht. Hierbij wordt aanwezige biotoop specifiek in kaart gebracht

In Tabel 2 zijn beschermde soorten weergegeven die op basis van het bureauonderzoek in het projectgebied kunnen worden verwacht. Op basis van het veldonderzoek zijn vervolgens de twee grijs ingekleurde, rechter kolommen ingevuld.

Tabel 2: Verwachte beschermde flora – en faunasoorten in het projectgebied op basis van het bureau- en veldonderzoek.

Soort-groep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Beschermde status	Bron*	Aangetroffen (A), verwacht (V), uitgesloten (U).	Verwachte gebieds-functie#
Vogels	Inheemse vogels	<i>Aves</i>	Vogelrichtlijn	1, 2, 3, 4	A	V
	Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	Vogelrichtlijn, cat. 4	1, 2, 3, 4	V	V
	Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	Vogelrichtlijn, cat. 4	1, 2, 4	U	n.v.t.
	Ransuil	<i>Asio otus</i>	Vogelrichtlijn, cat. 4	1, 2, 3, 4	V	V
	Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	Vogelrichtlijn, cat. 4	1, 2, 3, 4	V	V
	Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	1, 2, 3, 4	A	V, F
	Bosuil	<i>Strix aluco</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	1, 2, 3, 4	V	V
	Ekster	<i>Pica pica</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	1, 2, 3, 4	A	V
	Groene specht	<i>Picus viridis</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	1, 2, 3, 4	V	V, F

Soort-groep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Beschermde status	Bron*	Aangetroffen (A), verwacht (V), uitgesloten (U).	Verwachte gebieds-functie#
	Grote bonte specht	<i>Dendrocopus major</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	1, 2, 3, 4	V	V, F
	Koolmees	<i>Parus major</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	1, 2, 3, 4	A	V, F
	Pimpelmees	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	1, 2, 3, 4	A	V, F
	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	1, 2, 3, 4	V	V, F
	Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	1, 2, 3, 4	A	V
	Oeverzwaluw^	<i>Riparia riparia</i>	Vogelrichtlijn, cat. 5	1, 2, 4	V	V
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Europees beschermd	1, 2, 3, 4	V	V, F
	Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Europees beschermd	1, 2, 3, 4	V	V, F
	Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Europees beschermd	1, 3	V	F
	Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	Europees beschermd	1, 2, 3, 4	V	V, F
	Watervleermuis	<i>Myotis daubentoni</i>	Europees beschermd	1, 2, 4	U	n.v.t.
	Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	Europees beschermd	1, 2, 4	U	n.v.t.
Grondgebonden zoogdieren	Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3, 4	V	
	Bunzing	<i>Mustela nutorius</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3, 4	V	
	Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	Vrijgesteld	1, 3	V	
	Eikelmuis	<i>Eliomys quercinus</i>	Nationaal beschermd	3, 4	U	n.v.t.
	Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3	V	
	Haas	<i>Lepus europaeus</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3, 4	V	
	Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3, 4	V	
	Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3, 4	V	
	Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3, 4	V	
	Muskusrat	<i>Ondatra zibethicus</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3, 4	V	
	Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3, 4	V	
	Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3	V	
	Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3, 4	V	
	Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	Vrijgesteld	1, 3	V	
Amfibieën	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3, 4	V	
	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3, 4	V	
	Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3, 4	V	
	Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i>	Vrijgesteld	1, 2, 3, 4	V	

Legenda:

- Vogelrichtlijn: is van toepassing op alle inheemse vogels.
- Europees beschermd: deze soorten zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a, het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I.
- Nationaal beschermd: deze soorten zijn opgenomen in bijlage A van de Wet natuurbescherming en niet vrijgesteld door provincie Zuid-Holland.
- Vrijgesteld: deze soorten zijn opgenomen in bijlage A van de Wet natuurbescherming en vrijgesteld door provincie Zuid-Holland.
- Vogels, categorie 4: nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil);

- Vogels, categorie 5: nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om zich, als de broedplaats verloren is gegaan, elders te vestigen;
- * Bron: 1 = verspreidingsatlas; 2 = www.telmee.nl; 3 = inschatting op basis van biotoop (m.b.v. Google Maps); 4 = NDFF
- # = Gebiedsfunctie: V: voortplantingsplaats, rustplaats of nest; F: foerageergebied; VL: vliegroute. De gebiedsfunctie is alleen weergegeven voor streng beschermde soorten
- ^ = Oeverzwaluwen zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen en worden in de huidige situatie niet verwacht. Deze soort kan zich echter wel vestigen in de toekomst, indien in de periode 1 maart t/m augustus grondhopen met steile hellingen aanwezig zijn.

Als aanvulling op de tabel is per soortgroep uitgewerkt welke (zwaar)beschermde soorten op basis van de bureaustudie binnen het projectgebied worden verwacht, dan wel kunnen worden uitgesloten. Voor alle verwachte soorten zijn de gebiedsfuncties en de beschermde elementen volgens de Wet natuurbescherming beschreven.

3.1.1 VOGELS

Jaarrond beschermde nesten - categorie 4

Tijdens het locatiebezoek zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen van vogels uit categorie 4. Echter kan de aanwezigheid hiervan middels de quickscan niet worden uitgesloten, omdat wel totaal 7 nesten van de ekster en zwarte kraai (beide categorie 5) zijn aangetroffen zoals weergegeven op Afbeelding 2. Eén nest staat niet op de afbeelding en bevindt zich ten zuiden van de Schoffel langs het spoortraject. Dit nest betreft een vrijstaande boom en is derhalve niet geschikt als broedlocatie voor vogels uit categorie 4 doordat hier rust en beschutting mist wat deze vogels wel nodig hebben. De oude nesten ter plaatse van volkstuinencomplex de Schoffel kunnen gebruikt zijn of in een volgend broedseizoen worden gebruikt door de boomvalk, ransuil en sperwer. In het onderzoek van 2017 zijn geen nestplaatsen van vogels uit categorie 4 aangetroffen.

Afbeelding 2: locaties van de aangetroffen nesten (zwarte kraai en ekster) weergegeven met gele cirkels.

De buizerd kan wel worden uitgesloten in het projectgebied. Er zijn geen nesten aangetroffen die mogelijk van de buizerd kunnen zijn. Alle aangetroffen nesten zijn te klein voor een buizerd en kunnen worden gevalideerd als zijnde van andere soorten (zoals ekster en zwarte kraai). Daarnaast prefereert de buizerd, anders dan ransuil, boomvalk en sperwer, rustige gebieden met relatief hoge bomen om te broeden, dit is niet aanwezig in het projectgebied. Wel is een broedgeval van de buizerd bekend in het naastgelegen Wilhelminapark (NDFF, 2015 en 2018). Dit park heeft zeer veel geschikt biotoop voor de buizerd. De nestlocatie is buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Indien jaarrond beschermde nesten van boomvalk, ransuil en/of sperwer aanwezig zijn zullen deze door de werkzaamheden worden vernield wat een overtreding van artikel 3.1 betreft. Wanneer werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd bestaat de kans dat de nesten opzettelijk worden verstoord en dieren worden gedood. Om te bepalen of sprake is van een overtreding van artikel 3.1 dient in eerste aanleg te worden bepaald of nesten van de boomvalk, buizerd, ransuil en/of sperwer aanwezig zijn en derhalve dient het onderzoek uit 2017 te worden geactualiseerd.

De nesten uit categorie 1 tot en met 4 zijn jaarrond beschermd, middels artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming (Box 1), dus ook als het nest niet in gebruik is om te broeden.

Box 1: Artikel 3.1: Verbodsbepalingen Vogelrichtlijn.

Artikel 3.1 Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Jaarrond beschermde nesten categorie 5 – voldoende alternatief

Voor vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten uit categorie 5 (bijvoorbeeld ekster, zwarte kraai) biedt het projectgebied geschikt biotoop, omdat diverse mogelijkheden aanwezig zijn waar deze soorten kunnen broeden. Van de ekster en zwarte kraai zijn diverse nesten aangetroffen en beide soorten zijn tijdens het veldbezoek ook waargenomen in het projectgebied. Er zijn twee knotwilgen aangetroffen met gaten en één boom met een oude holte van een grote bonte specht. Deze gaten en holte kunnen geschikt zijn om te broeden voor de boomkruiper, grote bonte specht, koolmees, pimpelmees en spreeuw. De groene specht kan een nest maken in een van de bomen binnen het projectgebied. Daarnaast zijn erg veel nestkastjes aanwezig in het projectgebied (Afbeelding 3), deze zijn voornamelijk geschikt voor koolmees en pimpelmees.

Bosuilen zijn tijdens het onderzoek in 2017 waargenomen in het projectgebied (zowel adulten als uitgevlogen jongen). In het projectgebied is één nestkast voor bosuilen aangetroffen (Afbeelding 4). Verder zijn geen mogelijkheden om te broeden voor de bosuil waargenomen. De mogelijkheid bestaat dat de bosuil in de nestkast heeft gebroed, een andere mogelijkheid is dat de toen waargenomen bosuilen hebben gebroed in een nabij gelegen bosschage of park. Wel kan de bosuil nog worden verwacht in het projectgebied door de aanwezigheid van de nestkast. De nestkast zal verdwijnen met de uitvoering van de werkzaamheden. Voor de bosuil zijn voldoende alternatieven in de omgeving zoals het Wilhelminapark en het Elsenburgerbos, derhalve is vervolgonderzoek naar de bosuil niet noodzakelijk.

Afbeelding 3: nestkast voor mezen

Afbeelding 4: nestkast voor de bosuil

Voor oeverzwaluwen is in de huidige situatie geen geschikt habitat aanwezig. Deze vogels broeden in steile hellingen. Als grondhopen met een steile helling in het projectgebied (zoals voorbelasting) worden aangebracht bestaat in het broedseizoen de kans dat oeverzwaluwen gaan broeden in deze steile hellingen.

Vogelnesten uit categorie 5 zijn jaarrond beschermd, middels artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming (box 1), dus ook als het nest niet in gebruik is om te broeden. Voor jaarrond beschermde nesten uit categorie 5 geldt echter dat als in de omgeving voldoende alternatief aanwezig is, de nesten een gelijke beschermingsstatus hebben als niet-jaarrond beschermde nesten. In dit geval is voor alle aanwezige en te verwachten soorten voldoende alternatief in de omgeving en geldt de bescherming alleen wanneer een broedgeval aanwezig is. Alternatieven zijn aanwezig in het direct ten westen gelegen Wilhelminapark en het ten noorden gelegen Elsenburgerbos. In dit park en bos zijn veel grote bomen aanwezig, die nestgelegenheid bieden aan de hiervoor genoemde vogelsoorten uit categorie 5.

Niet jaarrond beschermde nesten (algemene broedvogels)

In de bomen, struiken, watergangen, weiland, gebouwtjes en braakliggend terrein van het projectgebied worden niet-jaarrond beschermde nesten van vogels als houtduif, heggenmus, merel, vink, wilde eend, grauwe gans, waterhoen, Kievit, scholekster en kleine plevier verwacht. De nesten en functionele leefomgeving van deze soorten zijn beschermd middels artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming (Box 1).

Door de werkzaamheden uit te voeren tijdens het broedseizoen kunnen nesten in de struiken, bomen, watergangen, de oevers en op het braakliggend terrein worden vernield en kunnen eieren en individuen worden beschadigd of gedood. Dit betreft een overtreding van artikel 3.1. Tijdens het voorjaar en de zomer is de kans op aanwezigheid van vogelnesten het grootst. Als in deze gevoelige periode wordt gewerkt dient rekening te worden gehouden met broedvogels en moeten eventueel maatregelen worden genomen om het doden van vogels en de vernieling en beschadiging van nesten en eieren te voorkomen.

Door het uitvoeren van werkzaamheden tijdens het broedseizoen kunnen vogels worden gedood. Met name kuikens zijn erg kwetsbaar, ook wanneer zij net het nest hebben verlaten.

Geadviseerd wordt om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren zodat overtreding van de Wet natuurbescherming wordt voorkomen.

3.1.2 VLEERMUIZEN

Op basis van het bureauonderzoek en het veldbezoek worden de volgende vleermuizen verwacht binnen het projectgebied/invloedsfeer van de werkzaamheden: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis (alle Habitatrichtlijn). Tijdens het in 2017 uitgevoerde soortgericht onderzoek naar vleermuizen, zijn geen beschermde elementen aangetroffen. Doordat veel ontwikkelingen plaatsvinden in en in de omgeving van het projectgebied is een nieuw soortgericht onderzoek noodzakelijk.

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen, hun migratieroutes, voortplantingsplaatsen en rustplaatsen, zijn beschermd middels artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming (Box 2). De bebouwing, bomen en watergangen in het projectgebied kunnen op diverse manieren een functie hebben voor vleermuizen.

Box 2: Artikel 3.5: Habitatrichtlijn.

Artikel 3.5 Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen in bebouwing

De bebouwing in het projectgebied bestaat uit diverse tuinhuisjes, een toiletgebouw en een kantine. Al deze gebouwen zijn niet geschikt voor vleermuizen door het ontbreken geschikte mogelijkheden die kunnen dienen als verblijfplaats zoals open stootvoegen, kieren en gaten. Verblijfplaatsen van vleermuizen in bebouwing kunnen derhalve worden uitgesloten.

Voortplantings- of rustplaatsen in bomen

In de bomen is tijdens het veldbezoek een aantal holten waargenomen die kunnen dienen als voortplantings- of rustplaats voor vleermuizen. Eén holte betreft een oude spechtenholte en in de boom die hier direct naast staat, is los schors aangetroffen (Afbeelding 5). Deze holte kan dienen als voortplantings- en rustplaats voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis (zomer- en paarverblijfplaats). Het los schors kan dienen als voortplantings- en rustplaats voor gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis (zomer- en paarverblijfplaats). Daarnaast zijn twee knotwilgen aangetroffen met gaten. Deze gaten zijn niet diep en laag bij de grond (de ene circa 1 meter en de andere circa 1,50 meter). Aangenomen kan worden dat dit te laag is voor vleermuizen om te dienen als verblijfplaats doordat de uitvliegruimte te klein is.

Van ruige dwergvleermuizen zijn slechts twee kraamverblijfplaatsen bekend in Nederland, hoewel er ruimschoots en in de juiste periode onderzoek gedaan is naar kraamverblijfplaatsen. Derhalve kunnen deze locaties beschouwd worden als uitzonderlijk en kan een kraamverblijfplaats binnen het projectgebied redelijkerwijs worden uitgesloten.

De watervleermuis en meervleermuis zijn in de omgeving van het projectgebied bekend (NDFF). Beide soorten kunnen hun verblijfplaats hebben in boomholten. Echter zijn de boomholten in het projectgebied gelegen in een zeer kleinschalige houtopstand. Doordat deze relatief open is en geen bosgebied betreft, kunnen beide soorten redelijkerwijs worden uitgesloten. In de omgeving van het projectgebied zijn wel zeer geschikte locaties aanwezig waar de watervleermuis en/of meervleermuis hun verblijfplaats kunnen hebben. Dit betreffen het direct ten westen gelegen Wilhelminapark en het ten noorden gelegen Elzenburgerbos.

Tijdens het in 2017 uitgevoerde soortgericht onderzoek naar vleermuizen (VanderHelm Milieubeheer B.V., kenmerk: 20170361, d.d. 07-12-2017) zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen aangetroffen. Doordat dit onderzoek uit 2017 is verouderd, dient dit soortgericht onderzoek te worden geactualiseerd. Ten opzichte van het in 2017 uitgevoerde onderzoek is een nieuwe holte waargenomen. Door de aanwezigheid van deze holte (zie Afbeelding 5), wordt in onderhavige actualisatie ook de rosse vleermuis verwacht. Van deze soort werden in 2017 geen verblijfplaatsen verwacht. Doordat de schuur van de woning aan de Lange Kleiweg 134 gesloopt is na het onderzoek in 2017, worden verblijfplaatsen in bebouwing in onderhavige actualisatie niet meer verwacht.

Afbeelding 5: de holte (oranje) en het losse schors (blauw).

Het kappen van een boom met daarin vleermuizen, of voortplantings- en rustplaatsen van vleermuizen, kan leiden tot het doden van vleermuizen en het vernielen van voortplantings- en rustplaatsen, wat een overtreding van artikel 3.5 (Box 2) betreft. Om te bepalen of sprake is van een overtreding van artikel 3.5 dient in eerste aanleg te worden bepaald of voortplantings- en rustplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in de te kappen bomen, waarmee het onderzoek van 2017 wordt geactualiseerd. Indien voortplantings- en/of rustplaatsen aanwezig zijn dient een ontheffing op de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

Vliegroute en foerageergebied

De bomen en watergangen in het projectgebied functioneren mogelijk als vliegroute/foerageergebied voor verschillende soorten vleermuizen. In de omgeving zijn voldoende gelijkwaardige alternatieve vliegroutes/foerageergebieden aanwezig. Parallel aan de Lange Kleiweg en parallel aan het spoortraject lopen watergangen die kunnen dienen als vliegroute en blijven bestaan. Het ten westen van het projectgebied gelegen Wilhelminapark is een zeer geschikt foerageergebied. Derhalve vormen de bomen en watergangen in het projectgebied geen essentieel onderdeel van de functionele leefomgeving van verblijfplaatsen van vleermuizen. Het kappen van de bomen of het dempen van watergangen zal dan ook niet leiden tot een overtreding van artikel 3.5, lid 4, van de Wet natuurbescherming (Box 2) in relatie tot vliegroutes of foerageergebied.

Daarnaast geldt voor de mogelijk aanwezige vleermuizen de zorgplicht zoals opgenomen in artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming (Box 3). Dit houdt in dat foeragerende en langsvliegende vleermuizen niet onnodig mogen worden verstoord door verlichting.

Box 3: Artikel 1.11, Zorgplicht.

Artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura-2000 gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura-2000 gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Te verwachten beschermd element per vleermuissoort

In Tabel 3 wordt per vleermuissoort weergegeven welk beschermd element verwacht wordt.

Tabel 3: Verwachte beschermde elementen per vleermuissoort

Soort	Type verblijfplaats				Vliegroute (niet essentieel)	Foerageer- gebied (niet essentieel)
	Zomer-	Kraam	Paar	Massa- winter		
Gewone dwergvleermuis	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja
Laatvlieger	Nee	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja
Rosse vleermuis	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja
Ruige dwergvleermuis	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Ja

3.1.3 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Eikelmuis (nationaal beschermd)

In een voormalig volkstuintencomplex direct ten westen van het projectgebied en ten zuiden van het Wilhelminapark was een populatie eikelmuisen aanwezig. Totaal zijn in de herfst van 2016 door de Zoogdierverseniging 27 individuen weggevangen en teruggeplaatst in het oorspronkelijke verspreidingsgebied (Zuid-Limburg). Het volkstuintencomplex is hierna gesloopt en het deel van de volkstuinten parallel aan het spoor is toen intact gebleven. Hier heeft VanderHelm in 2017 onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van eikelmuisen evenals in volkstuintencomplex de Schoffel (*ecologisch soortgerichte onderzoeken Pasgeld Rijswijk*, kenmerk: 20170361, d.d. 07-12-2017).

Gezien de dieren zijn weggevangen en bij de eerdere onderzoeken geen eikelmuisen meer zijn aangetroffen, alsmede de soort hier niet in zijn natuurlijke verspreidingsgebied zit, wordt de eikelmuis redelijkerwijs uitgesloten.

Box 4: Artikel 3.10: Nationaal beschermde dier- en plantensoorten.

Artikel 3.10 Nationaal beschermde dier- en plantensoorten

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Overige soorten

In het projectgebied worden enkel vrijgestelde zoogdieren zoals diverse muizensoorten, kleine marterachtigen, egel, vos, konijn en haas verwacht. Deze soorten worden beschermd middels de zorgplicht, artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming (

Box 3). Dit houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

3.1.4 AMFIBIEËN

In het projectgebied worden enkel vrijgestelde soorten zoals bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en meerkikker verwacht. Deze soorten worden beschermd middels de zorgplicht, artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming (

Box 3). Dit houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Bij het dempen van watergangen dienen de aanwezige amfibieën te worden afgevangen en overgezet in een nabij gelegen watergang door een deskundig ecooloog.

3.1.5 VISSEN

In het projectgebied worden enkel vrijgestelde vissoorten verwacht zoals baars, kleine modderkruiper en blankvoorn. Deze soorten worden beschermd middels de zorgplicht, artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming (

Box 3). Dit houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Bij het dempen van watergangen dienen de aanwezige vissen te worden afgevangen en overgeplaatst naar een nabij gelegen watergang door een deskundig ecooloog.

3.1.6 OVERIGE SOORTEN

Tijdens het locatiebezoek zijn geen beschermde (met uitzondering van de zorgplicht, zie Box 3 reptielen, weekdieren, insecten, spinachtigen en kreeftachtigen waargenomen. Beschermde soorten binnen deze soortgroepen worden op basis van verspreiding en biotoop niet verwacht in het projectgebied.

3.2 BESCHERMDE GEBIEDEN

Aan de hand van gegevens van provincie Zuid-Holland en van het Ministerie van Economische Zaken is bepaald of beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk Nederland en belangrijk weidevogelgebied) aanwezig zijn in of nabij het projectgebied. Indien door de ingreep mogelijk een toename van stikstofuitstoot plaats vindt, zal worden bepaald of het nabijgelegen natuurgebied gevoelig is voor een toename van stikstof (effectenindicator, Alterra, 2006 - 2014). Voorts kan worden bepaald of het nodig is om een voortoets en/of stikstofdepositieberekening uit te voeren om te bepalen of sprake is van een mogelijk significant negatief effect op het beschermde natuurgebied.

Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State vastgesteld dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet gebruikt mag worden als basis om toestemming te verlenen voor activiteiten die leiden tot een stikstoftoename ter plaatse van stikstofgevoelige habitattype en soorten in Natura 2000-gebieden. De maximaal toegestane neerslag van stikstof in gevoelig Natura 2000-gebied is op het moment van schrijven 0,00 mol N/ha/j.

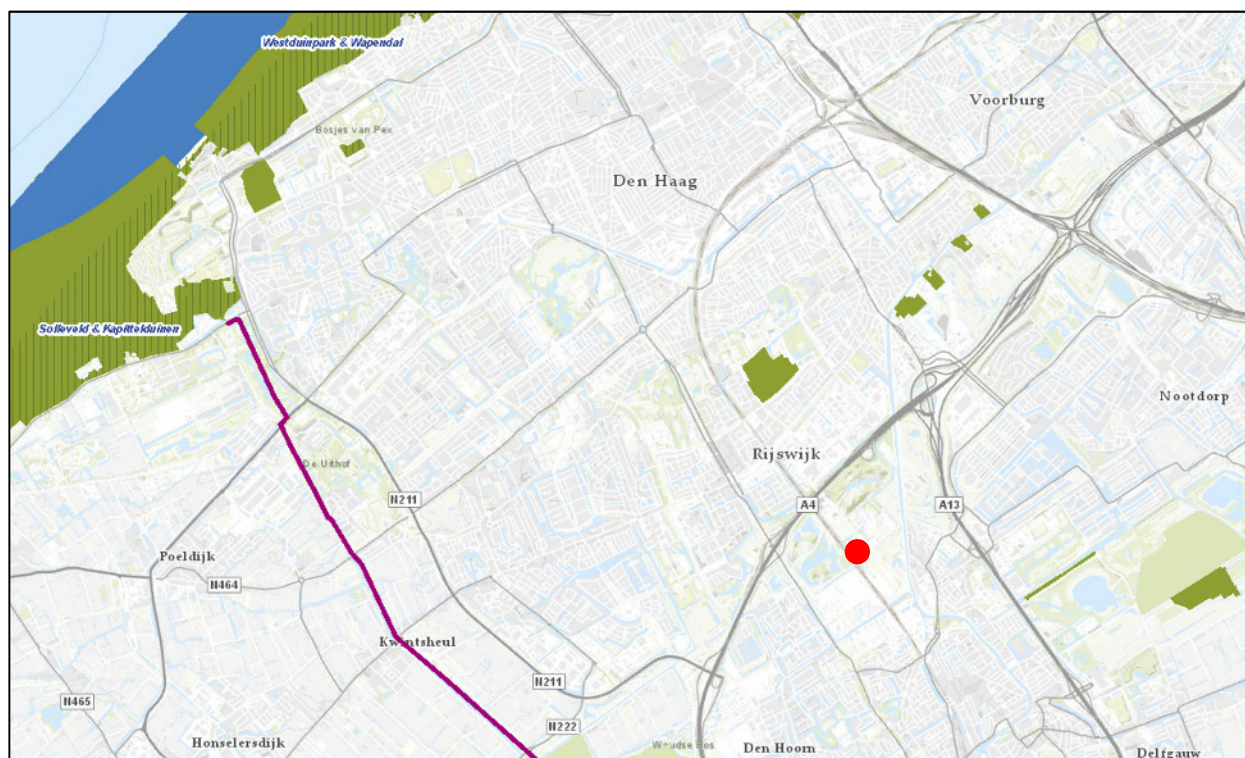
Het projectgebied maakt geen onderdeel uit van een natuurgebied dat beschermd wordt door de Wet natuurbescherming. Het dichtstbijzijnde beschermde Natura 2000-gebied is Solleveld & Kapittelduinen. Dit natuurgebied ligt op circa 8 kilometer ten noordwesten van het projectgebied. Dit gebied is gevoelig voor stikstofdepositie. Daarnaast ligt het projectgebied op circa 8,1 kilometer ten noordwesten van Westduinpark & Wapendal.

Gezien de voorgenomen herontwikkeling, de afstand tot het beschermde natuurgebied en de gevoeligheid voor stikstofdepositie, kan een negatief extern effect op Natura 2000-gebieden niet op voorhand worden uitgesloten. Het onderdeel gebiedenbescherming, artikel 2.7, lid 2, van de Wet natuurbescherming is mogelijk van toepassing op het onderhavige project. In eerste aanleg dient een stikstofberekening te worden uitgevoerd. Overige externe effecten op het Natura 2000-gebied kunnen worden uitgesloten als gevolg van de redelijk grote afstand en barrière van stedelijk gebied tussen het projectgebied en het Natura 2000-gebied.

Het projectgebied maakt tevens geen deel uit van Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het dichtstbijzijnde gebied dat deel uitmaakt van NNN is gelegen op circa 2,2 kilometer ten noordwesten van het projectgebied. Gezien de aard van de voorgenomen werkzaamheden en de afstand tot NNN wordt een negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN uitgesloten. Vervolgstappen met betrekking tot NNN zijn derhalve niet van toepassing.

Het gebied is niet gelegen in een belangrijk weidevogelgebied. Vervolgstappen met betrekking tot weidevogelgebied zijn derhalve niet van toepassing.

Afbeelding 6 geeft het projectgebied weer in relatie tot beschermde natuurgebieden en NNN-gebieden.

Afbeelding 6: Projectgebied (aangegeven met een rode stip) in relatie tot Natura 2000-gebieden (gearceerd), NNN-gebieden (donkergroen of paars gekleurd) en belangrijk weidevogelgebied (lichtgroen gekleurd).

3.3 BESCHERMDE HOUTOPSTANDEN

Om te bepalen of de houtopstand in het projectgebied beschermd is, is bepaald of de houtopstand:

- buiten de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' staat;
- groter is dan 10 are of een rijbeplanting betreft die uit meer dan 20 bomen bestaat.

De houtopstanden in het projectgebied zijn gelegen binnen de 'bebouwde kom boswet' en maken geen deel uit van beschermde houtopstanden. Voor het kappen van de bomen is dan ook geen melding noodzakelijk in het kader van artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming. Wel dient voor bomen met een stamdiameter van 15 centimeter of meer (op 1,30m-mv) een omgevingsvergunning voor het kappen te worden aangevraagd bij gemeente Rijswijk.

Box 5: Artikel 4.2: Bescherming houtopstanden.

Artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming

1. Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van vriend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten.
2. Provinciale staten kunnen bij verordening regels stellen over de melding, bedoeld in het eerste lid. Deze regels kunnen in elk geval betrekking hebben op:
 - a. de gegevens die bij de melding worden verstrekt;
 - b. de termijn waarbinnen de melding wordt gedaan, en
 - c. de wijze waarop de melding wordt gedaan.

Gedeputeerde staten kunnen het vellen van houtopstanden telkens voor ten hoogste vijf jaar verbieden ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.

4 CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN

In onderhavig hoofdstuk zijn de conclusies van de actualiserende ecologische quickscan opgenomen die is uitgevoerd ten behoeve van het project 'Pasgeld en de Schoffel'.

Uit de actualiserende ecologische quickscan blijkt dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden rekening dient te worden gehouden met de Wet natuurbescherming. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen beschermde soorten, beschermde gebieden en beschermde houtopstanden.

4.1 VERVOLGSTAP 1 : UITVOEREN VAN VERVOLGONDERZOEK

4.1.1 BESCHERMDE SOORTEN

Uit de actualiserende ecologische quickscan blijkt dat de aanwezigheid van zwaarder beschermde soorten in het projectgebied niet kan worden uitgesloten. Voorafgaand aan het uitvoeren van de werkzaamheden ter plaatse van volkstuinencomplex de Schoffel dient te worden bepaald of zwaarder beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden aanwezig zijn, middels een soortgericht onderzoek.

De perioden waarin dit soortgerichte onderzoek dient te worden uitgevoerd staat beschreven in de Kennisdocumenten (BIJ12, 2017) en/of het vigerend vleermuisprotocol (NGB). De soortgerichte onderzoeken zullen worden uitgevoerd in het gele gebied (afbeelding 1) met het zwaartepunt in het blauwe gebied (afbeelding 1).

In Tabel 4 is weergegeven voor welke zwaarder beschermde soorten vervolgonderzoek noodzakelijk is, op welke locatie deze soorten zich mogelijk bevinden en in welke periode van het jaar dit onderzoek dient te worden uitgevoerd.

Tabel 4: Beschermde soort(groep)en die binnen het projectgebied niet kunnen worden uitgesloten en waarnaar actualiserend vervolgonderzoek gedaan moet worden.

Soort(groep)	Verwacht (V) / aangetroffen (A): locatie	Uitvoeringsperiode soortgericht onderzoek											
		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Vleermuizen	V: in de bomen met holten												
Ransuil	V: de (oude) nesten van o.a. ekster en zwarte kraai												
Sperwer en boomvalk	V: de (oude) nesten van o.a. ekster en zwarte kraai												

Legenda:

Groen gearceerd: periode waarin onderzoek naar deze soort(groep) kan worden uitgevoerd.

Geel gearceerd: periode dat het rapport van het soortgericht onderzoek kan worden opgeleverd.

4.1.2 BESCHERMDE GEBIEDEN

In Tabel 7 is met betrekking tot gebiedsbescherming weergegeven welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

Tabel 5: Beschermde gebiedstypes binnen het projectgebied en de bijbehorende vervolgstappen en/of maatregelen.

Beschermde gebieden	Vervolgstappen en te nemen maatregelen om overtreding Wet natuurbescherming te voorkomen
Natura 2000-gebied	Effecten op Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen en Westduinpark & Wapendal kunnen op voorhand niet worden uitgesloten. In eerste aanleg is een stikstofdepositie-berekening nodig om te bepalen of effecten op het Natura 2000-gebied optreden. Indien uit de stikstofdepositie-berekening blijkt dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet kunnen worden uitgesloten dan dient een passende beoordeling opgesteld te worden. Op het moment van schrijven geldt dat, voor iedere ruimtelijke ontwikkeling die tot een toename van stikstofdepositie leidt ter plaatse van stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden waarvan de kritische depositiewaarde wordt overschreden en waarvoor nog geen onherroepelijke natuurvergunning is verleend, een natuurvergunning (of verklaring van geen bedenkingen) moet worden aangevraagd.
Natuurnetwerk Nederland	Geen effecten te verwachten. Vervolgstappen zijn dan ook niet noodzakelijk.
Beschermde weidevogelgebied	Geen effecten te verwachten. Vervolgstappen zijn dan ook niet noodzakelijk.

4.1.3 BESCHERMDE HOUTOPSTANDEN

Uit de actualiserende ecologische quickscan blijkt dat de bomen in het projectgebied geen deel uitmaken van beschermde houtopstanden. Voor het kappen van de bomen is dan ook geen melding noodzakelijk in het kader van artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming. Mogelijk dient voor het kappen van de bomen wel een omgevingsvergunning te worden aangevraagd bij gemeente Rijswijk.

4.2 VERVOLGSTAP 2: AANVRAGEN ONTHEFFING WET NATUURBESCHERMING EN MITIGERENDE MAATREGELEN

Indien uit het vervolgonderzoek vermeld onder vervolgstap 1 (paragraaf 4.1) blijkt dat zwaarder beschermde soorten worden aangetroffen binnen het projectgebied / de invloedssfeer van de werkzaamheden, dan zal voor die betreffende soorten een ontheffing op de Wet natuurbescherming moeten worden aangevraagd. Er dient dan wel een wettelijk belang te zijn voor het slopen van de woning en kappen van de bomen en er mag geen alternatief bestaan voor werkzaamheden waarmee het doel van project ook bereikt kan worden. Deze ontheffing dient te worden aangevraagd bij Omgevingsdienst Haaglanden. Op het moment van schrijven hanteert de Omgevingsdienst Haaglanden een nieuwe procedure, waarbij ontheffingsaanvragen in eerste instantie als 'concept aanvraag' worden ingediend. Na controle op volledigheid wordt de aanvraag als 'definitieve aanvraag' beschouwd. Hierdoor hanteert de Omgevingsdienst Haaglanden momenteel een geschatte proceduretijd van 20-25 weken.

Voor het verkrijgen van een ontheffing is het noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen. Indien vleermuizen aanwezig zijn dienen, tijdig voorafgaand aan de werkzaamheden, vleermuiskasten in de omgeving te worden opgehangen.

4.3 VERVOLGSTAP 3: VOORKOMEN OVERTREDING OP DE WET NATUURBESCHERMING TIJDENS DE WERKZAAMHEDEN

Ook wat betreft soort(groep)en en/of elementen die niet zwaarder beschermd zijn, algemene broedvogels of soorten die mogelijk als gevolg van de werkzaamheden zullen worden aangetrokken, dient overtreding van de Wet natuurbescherming te worden voorkomen.

Tabel 6 geeft weer welke maatregelen tijdens de werkzaamheden genomen moeten worden teneinde overtreding op de Wet natuurbescherming te voorkomen.

Tabel 6: Te nemen maatregelen teneinde overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen, per soort(groep)..

Soort(groep)	Verwacht (V) / aangetroffen (A): locatie	Mitigerende maatregelen
Oeverzwaluw	V: aan te brengen voorbelasting	In de periode van 1 maart tot en met augustus dienen grondhopen met steile hellingen (zoals voorbelasting) in het projectgebied (of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden) voorkomen te worden, zodat oeverzwaluwen hier niet in gaan broeden. Steile wanden dienen te worden afgevlakt of afgedekt met bijvoorbeeld wegendoek. Indien oeverzwaluwen in het projectgebied broeden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen en dient door een deskundig ecooloog te worden bepaald of, op welke manier en wanneer de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zonder overtreding van de Wet natuurbescherming.
Algemene broedvogels	A + V: in (de omgeving van) het projectgebied	Geadviseerd wordt de werkzaamheden in eerste instantie uit te voeren buiten het broedseizoen. Enkel indien tijdens een controle, uitgevoerd door een deskundig ecooloog, blijkt dat in het projectgebied en de directe omgeving geen broedende vogels of nesten aanwezig zijn, kunnen werkzaamheden binnen het broedseizoen worden uitgevoerd. Het broedseizoen loopt globaal van maart tot en met augustus. De daadwerkelijke periode is afhankelijk van weersinvloeden en vogelsoorten die in het projectgebied worden verwacht. De duur van het broedseizoen dient te worden bepaald door een deskundig ecooloog. Indien algemene broedvogels in het projectgebied broeden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen en dient door een deskundig ecooloog te worden bepaald of, op welke manier en wanneer de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zonder overtreding van de Wet natuurbescherming.

Algemene en vrijgestelde grondgebonden zoogdieren, en amfibieën vissen	A + V: in (de omgeving van) het projectgebied	Gedurende de werkzaamheden dient voldoende zorg in acht te worden genomen voor alle in het wild voorkomende flora en fauna. Aanwezige dieren moeten voldoende tijd krijgen om te kunnen vluchten. Lichtverstoring van vleermuizen in de nacht dient te worden voorkomen. Bij het dempen van watergangen dienen aanwezige amfibieën, vissen en zoetwatermosselen te worden afgevangen, onder begeleiding van een deskundig ecooloog. Indien men onverwachts strikt beschermde soorten aantreft dient direct een deskundig ecooloog te worden geraadpleegd om af te stemmen of, op welke manier en wanneer de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zonder overtreding van de Wet natuurbescherming. Bij twijfel over de aanwezigheid van een strikt beschermde soort wordt geadviseerd altijd de hulp van een deskundige in te schakelen.
---	--	---

4.4 AANBEVELINGEN

Ten behoeve van het werken conform de Wet natuurbescherming worden de volgende aanbevelingen gedaan (Tabel 7):

Tabel 7: Aanbevelingen.

Soort	Aanbeveling
Insecten	De mogelijkheid is aanwezig om in de toekomstige situatie bermen, tuinen of andere groenstroken in de zaaien met insectenvriendelijke zaadmengsels. Daarnaast kunnen insectenhôtels geplaatst worden om zo meer te kunnen betekenen voor de biodiversiteit.
Vogels en vleermuizen	In de nieuw te realiseren woonwijk kan gekozen worden voor natuurinclusief bouwen. Hierbij worden bijvoorbeeld nestkasten en vleermuiskasten opgenomen in het ontwerp van de woningen en kan worden bijgedragen aan de nestgelegenheid van vogels en het netwerk van verblijfplaatsen van vleermuizen. Behalve deze mogelijkheden kan met de ontwerpers van de woningen worden bekeken op welke manier de ecologie geïntegreerd kan worden in het ontwerp van de te realiseren woonwijken. Mogelijk kunnen bepaalde elementen uit de omgeving worden doorgetrokken in de woonwijk, waardoor de ecologie in het gebied wordt versterkt.

REFERENTIELIJST

- Kennisdocument gewone dwergvleermuis (juli, 2017)
- Kennisdocument ruige dwergvleermuis (juli, 2017)
- Broekmeyer, M.E.A. (redactie), (2006). *Effectenindicator Natura 2000-gebieden; achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren**. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1375. *Ook de aanvullingen uit 2008, 2009 en 2014 zijn geraadpleegd.
- De Vlinderstichting. *Libellennet; alles over libellen*. <http://www.libellennet.nl/>
- De Vlinderstichting. *Vlindernet; alles over vlinders*. <http://www.vlindernet.nl/>
- Diepenbeek, A. van (1999). *Veldgids Diersporen. Sporen van gewervelde landdieren*. Uitgeverij KNNV.
- Gemeente Den Haag, Dienst Stadsbeheer (2008) *Stedelijke Ecologische Verbindingszones in Den Haag 2008 - 2018*
- Koning, J. de; Broek, JW van den; Meyere, D. de & Bruens, H. (2009). *Dendrologie van de lage landen*. Uitgeverij KNNV.
- Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI). *Weeroverzichten*
- Korsten, E., E.A. Jansen, M. Boonman, M.J. Schillemans en H.J.G.A. Limpens (2016) *Swarm and Switch: On the trail of the hibernating common pipistrelle*. Bat News. No. 110. p. 8-10. Bat Conservation Trust. London
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, *Zoogdieren van West-Europa*. 2^e druk 2003 VZZ. Uitgeverij KNNV.
- Lenders, H.J.R., C.C.H. Marijnissen en R.P.W.H. Felix (1993). *Waarnemen en herkennen van Amfibieën en Reptielen in het veld*. 4^e geheel herziene druk. RAVON.
- Meijden, R. van der (2004). *Heukels' Flora van Nederland*. 23^e druk. Uitgeverij Wolters-Noordhoff.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (2011) *Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus pipistrellus*.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (1979). *Vogelrichtlijn. 79/409/EEG*.
- Nederlandse vereniging voor libellenstudie (2002). *Atlas van de Nederlandse libellen – Nederlandse fauna 4*. KNNV, EIS.
- Nationale Databank Flora en Fauna (2016), *NDFF Uitvoerportaal*.
- Nie, H.W. de (1996). *Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen*.
- Provincie Zuid-Holland (2016). *Besluit van Provinciale Staten van Zuid-Holland van 9 november 2016, tot vaststelling van de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland, met nummer 6949*
- Provincie Zuid-Holland (2016), *Interactieve atlassen en kaarten*. <https://www.zuid-holland.nl/overons/feiten-cijfers/interactieve/>
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. *AERIUS Calculator*
- Rijksoverheid (2012). Versie 0.4. *Memorie van toelichting bij het voorstel van wet met regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming)*
- Rijksoverheid (2016). *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden. Stb-2016-34 ISSN 0920 – 2064 's-Gravenhage 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de Natuur (Wet natuurbescherming)*.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. <https://www.sovon.nl/>
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002). *Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998 - 2000 - Nederlandse fauna 5*. KNNV & EIS.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland en Vogelbescherming Nederland (2005). *Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels*. Tirion Uitgevers
- Stichting Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (RAVON). <http://www.ravon.nl/>
- Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna (VOFF). *Waarnemingen van flora en fauna*. <https://www.telmee.nl/?c=portal&m=telmee>
- Sweco Nederland (2019). *Stikstofdepositie en woningbouwontwikkeling – Verkennend onderzoek naar de bijdrage van woningbouwontwikkeling aan de stikstofdepositie*. Kenmerk: SWNL0250596
- Zoogdierverseniging. *Zoogdieratlas*. <http://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdieratlas>
- VanderHelm Milieubeheer B.V., *ecologische quickscan Pasgeld Rijswijk* kenmerk: 20170361, d.d. 07-12-2017
- VanderHelm Milieubeheer B.V., *ecologisch soortgericht onderzoek Pasgeld Rijswijk*, kenmerk: 20170361, d.d. 07-12-2017.

BIJLAGE 1 KWALITEITSBORGING EN VERANTWOORDING

DESKUNDIGHEID

De uitvoerend ecologen voldoen aan ten minste één van de door het Ministerie van Economische Zaken genoemde voorwaarden en zijn daarmee gekwalificeerd als deskundige. Deze voorwaarden zijn vermeld in Box 6.

Box 6: Voorwaarden voor deskundigheid, Ministerie van Economische Zaken.

Het Ministerie verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals de Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of soortenbescherming.

VOLLEDIGHEID ONDERZOEK

De ecologische quickscan betreft een onderzoek naar onder andere de (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in en nabij het projectgebied. Het onderzoek is gebaseerd op een bureaustudie en een éénmalig veldbezoek. Voor een volledige inventarisatie van alle aanwezige flora en fauna ter plaatse van het projectgebied dient een soortgericht onderzoek te worden uitgevoerd wat veelal gebonden is aan bepaalde perioden in het jaar.

Uit een soortgericht onderzoek kan naar voren komen dat beschermde soorten aanwezig zijn en dat daarop een negatief effect ontstaat. Mitigerende en/of compenserende maatregelen zijn dan nodig en mogelijk dient een ontheffing te worden aangevraagd om de werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Deze vervolgstappen zijn geen onderdeel van de ecologische quickscan.

KWALITEITSBORGING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is lid van het 'Netwerk Groene Bureaus (NGB) - Brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging'. De werkzaamheden die door VanderHelm Milieubeheer B.V. worden uitgevoerd, zijn gebaseerd op de door de NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010).

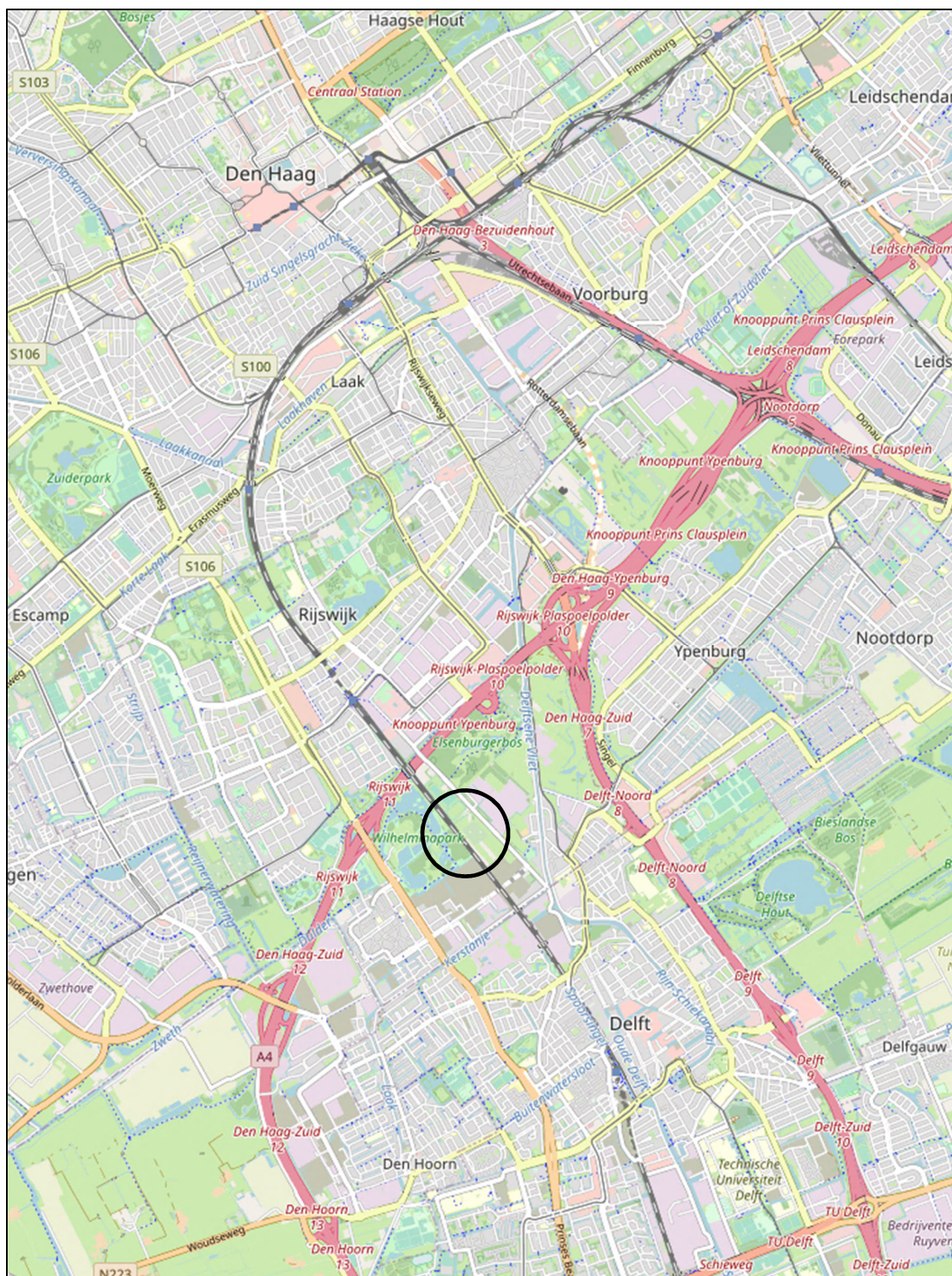
VanderHelm Milieubeheer B.V. is VCA** (versie 2008/05) gecertificeerd.

Onderhavig project is uitgevoerd in overeenstemming met het kwaliteitssysteem van VanderHelm Milieubeheer B.V.

VERANTWOORDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is een onafhankelijk adviesbureau en verklaart hierbij geen financiële of juridische belangen te hebben bij de uitkomst van het gevoerde onderzoek.

BIJLAGE 2 REGIONALE SITUATIEKAART PROJECTGEBIED

= Projectgebied

Bron: OpenStreetMap

BIJLAGE 3 FOTO'S TER PLAATSE

Foto 1: Pasgeld met de Schoffel in de achtergrond.

Foto 2: coniferen haag aan de oostkant van de Schoffel.

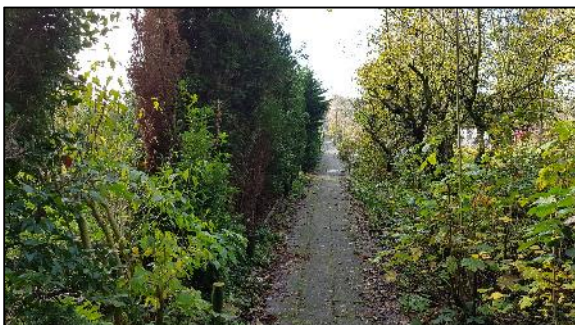

Foto 3: Eén van de paadjes tussen de volkstuinen door.

Foto 4: Parkeerplaats van de Schoffel.

Foto 5: Eén van de reeds afgebroken tuinhuisjes in de Schoffel.

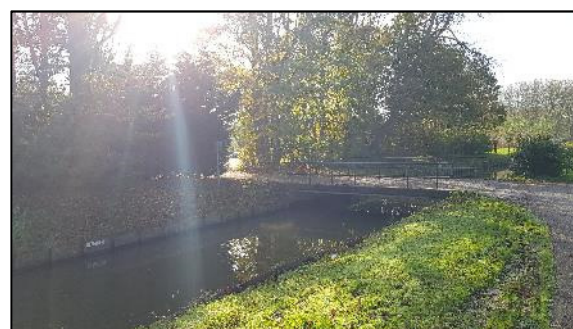

Foto 6: Brug over de watergang noordkant van de Schoffel. De overzijde betreft het begin van de projectlocatie.